

Stwierdzenie urazu mechanicznego po urodzeniu stanowi wskazanie do poszukiwania innych urazów, np. krwiaka podokostnowego, złamań kości czaszki, krwawień wewnątrzczaszkowych, urazów innych narządów. Należy pamiętać o częstym współistnieniu urazów mechanicznego i niedotlenieniowo-niedokrwiennego. Noworodki ze stwierdzonym urazem porodowym wymagają ukierunkowanej opieki w dalszym okresie życia.

NIEDOTLENIE NIE OKOŁOPORODOWE

Niedotlenienie okołoporodowe to stan niedostatecznej dostawy tlenu do płodu lub noworodka podczas porodu i w czasie bezpośrednio go poprzedzającym. Może wynikać z zaburzenia wymiany gazowej w łożysku (płód) lub płucach (noworodek). Jest ono jedną z najczęstszych przyczyn zgonów noworodka w okresie okołoporodowym oraz najważniejszą przyczyną zaburzeń neurorozwojowych w późniejszym wieku. Częstość występowania niedotlenienia okołoporodowego szacuje się na od 1 do 8 przypadków na 1000 żywych urodzeń

Do niedotlenienia dochodzi najczęściej w okresie płodowym – do 50% przypadków, 40–45% – w okresie okołoporodowym, pozostałe 5–10% jest związane ze zdarzeniami mającymi miejsce w wieku późniejszym.

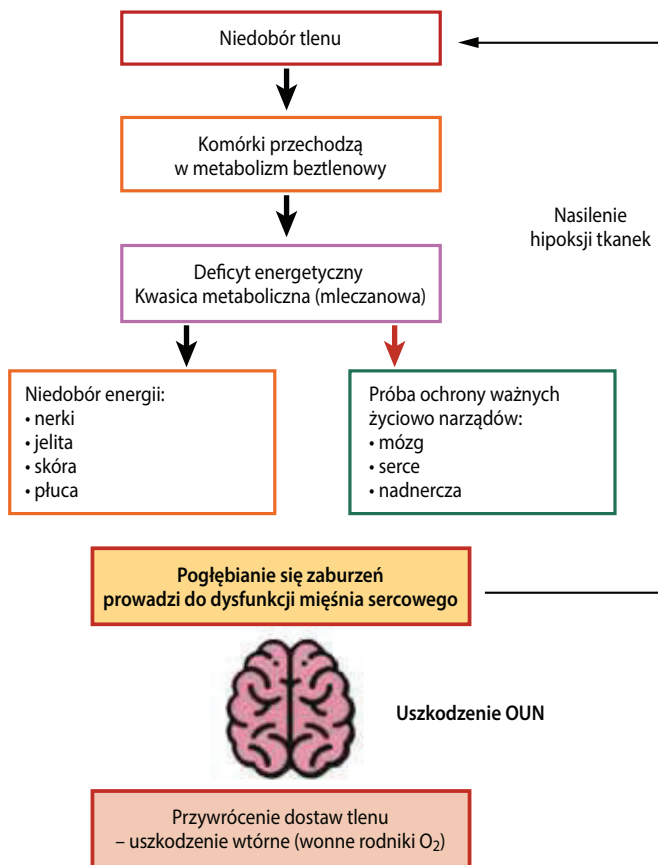
Patomechanizm zjawisk zachodzących w niedotlenieniu okołoporodowym ilustruje rycina 5.7.

Zmiany u noworodków donoszonych dotyczą głównie istoty szarej mózgu. Najczęstsze ich postacie to:

- ▶ selektywna martwica neuronów;
- ▶ uszkodzenia przystrzałkowe;
- ▶ stan marmurkowany jąder podstawy i wzgórza;
- ▶ martwica wielotorbielowata.

Rozpoznanie ustala się na podstawie rezonansu magnetycznego i tomografii komputerowej.

Zmiany u noworodków urodzonych przedwcześnie zwykle dotyczą istoty białej mózgu. Najczęstszą ich postacią jest leukomalacja okołokomorowa. Rozpoznanie ustala się na podstawie ultrasonografii przeciemiążczkowej i rezonansu magnetycznego. Częstość występowania wynosi od 1% do 1,5% populacji noworodków.

Rycina 5.7.

Patomechanizm zjawisk zachodzących w niedotlenieniu okołoporodowym.

Czynnikami ryzyka niedotlenienia okołoporodowego są wszystkie stany (choroby) kobiety ciężarnej, płodu i noworodka, predysponujące do wystąpienia lub powodujące pojawienie się zaburzeń utlenowania i/lub niedokrwienia organizmu dziecka. Najczęstsze z nich przedstawia tabela 5.1.

Objawy kliniczne niedotlenienia okołoporodowego są zmienne, zależą od stopnia niedotlenienia i odmienności osobniczych, najczęstsze z nich zawiera tabela 5.2.

Tabela 5.1.

Czynniki ryzyka wystąpienia niedotlenienia okołoporodowego

Ze strony matki	Ze strony łożyska/pępowiny	Noworodkowe
Cukrzyca	Odklejenie łożyska	Anomalie dróg oddechowych
Rzucawka i stan przedrzucawkowy	Krwawienie z łożyska	Zaburzenia neurologiczne
Hipotensja/wstrząs/ciężka reakcja anafilaktyczna	Ucisk na pępowinę (węzeł prawdziwy, wypadnięcie pępowiny, pępowina okręcona wokół szyi dziecka)	Ciężkie schorzenia sercowo-płucne
Pęknięcie macicy	Stan zapalny błon płodowych	Wstrząs
Poważna niedokrwistość	Błoniasty przyczep pępowiny	Efekt uboczny działania leków
Zakażenia	Ciężka postać choroby hemolitycznej	Zachłyśnięcie, przyduszenie
Uraz	Zaburzenia rytmu serca płodu	
Niedotlenienie, np. zatrucie CO		
Stan drgawkowy		

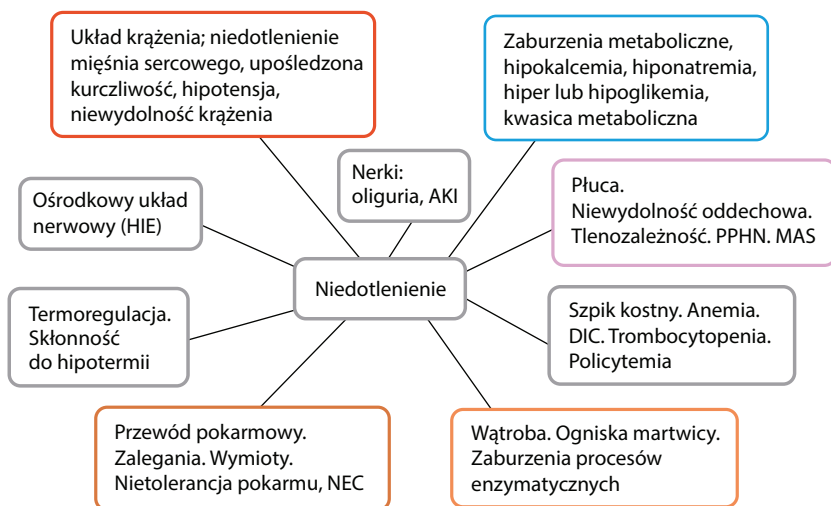
Tabela 5.2.

Objawy kliniczne niedotlenienia okołoporodowego

Hipotonia	Hipotensja/zaburzenia perfuzji	Brak lub obniżona odpowiedź na stymulację
Upośledzenie napędu oddechowego	<i>Tachypnoë</i> /bezdech	Drgawki, zaburzenia świadomości
Bradykardia	Zmiana kolorytu skóry; błądź, sinica	

Stopień uszkodzenia mózgu zależy od czasu trwania i ciężkości niedotlenienia, wieku płodowego, zaburzeń w mózgowym przepływie krwi.

Niedotlenienie okołoporodowe może prowadzić do niewydolności wielonarządowej. Każdy z ważnych układów może ponieść konsekwencje niedotlenienia (ryc. 5.8).

HIE – hypoxic-ischemic encephalopathy; encefalopatia niedotlenieniowo-niedokrwienna
 AKI – acute kidney injury; przetrwałe nadciśnienie płucne u noworodków
 PPHN – persistent pulmonary hypertension of the newborn; uporczywe nadciśnienie płucne u noworodków
 MAS – meconium aspiration syndrome; zespół aspiracji smółki
 NEC – necrotizing enterocolitis; martwicze zapalenie jelit

Rycina 5.8.

Możliwe konsekwencje niedotlenienia okołoporodowego dla układów organizmu

Źródło: Świetliński J. (red.): *Neonatologia*. Tom 2. PZWL Wydawnictwo Lekarskie, Warszawa 2021.

5.2.1. URAZ NIEDOTLENIENIOWO-NIEDOKRWIENNY (HYPOXIC ISCHEMIC ENCEPHALOPATHY – HIE)

Jest to zespół różnorodnych objawów klinicznych będących następstwem uszkodzenia tkanki mózgowej w wyniku przebytego urazu niedokrwiennie-niedotlenieniowego. Uszkodzenie jest konsekwencją kaskady zaburzeń prowadzących do śmierci komórek. Śmierć komórek następuje w patomechanizmach martwicy i apoptozy. Pojawienie się tych zjawisk, wspólne lub rozdzielne, zależy od ciężkości urazu, właściwości dotkniętego urazem obszaru mózgu i stanu dojrzałości komórek mózgowych.

Martwica występuje w trakcie urazu i w okresie następującym po nim. Charakteryzuje się obrzękiem komórek, rozpadem błon komórkowych i uwalnianiem zawartości komórek do otoczenia, wywołując w ten sposób odczyn zapalny i proces fagocytozy. Martwica komórek wyzwała szereg dalszych zaburzeń biochemicznych prowadzących w okresie następnych 24 do 48 godz. do wtórnych zaburzeń metabolicznych prowadzących do śmierci komórek w procesie apoptozy.

Apoptoza wynika z wtórnych zaburzeń energetycznych pojawiających się około 24 godz. po urazie niedotlenieniowo-niedokrwiennym i może zachodzić w czasie